

СТАНОВИЩЕ

От проф. Нели Петрова-Димитрова, катедра „Социална педагогика и социално дело“, ФНПП, СУ „Св.Кл.Охридски“

относно дисертационен труд

на тема

Компетенции на социалния педагог за резилианс при родители в риск от раздяла с детето си

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“

по професионално направление 1.2. Педагогика (Социална педагогика)

Яна Станева е зачислена като редовен докторант по професионално направление 1.2. Педагогика (Социална педагогика) към катедра Социална педагогика и социално дело на СУ «Св.Климент Охридски» на 10.02.2014 г. с научен ръководител проф. д-р Нели Петрова

Представяне на кандидата

Яна Станева е бакалавър и магистър по социална педагогика на ПУ „Паисий Хилендарски“, а професионалният и път е изцяло в сферата на нейната професионална квалификация – социален работник и по-късно ръководител в Комплекс за социални услуги за деца и семейства в риск, в родния и град Пазарджик. Именно осмислянето на този професионален опит е в основата на мотивацията ѝ да започне докторантура.

Моите лични впечатления от Яна Станева са от 2006 г., когато аз и екипът на ИСДП се ангажирахме с изграждане на модела на функциониране на един от първите комплекси за социални услуги за деца и семейства в риск и мога да споделя, че именно желанието за задълбочаване в професията на социален работник, мотивацията за учене и развитие, личната и ангажираност, отговорност и уменията и за работа с хора, предопределиха бързото ѝ развитие до директор на комплекса. Срещата на Яна Станева с подхода резилианс се случи именно в контекста на предоставяне на тези услуги, на тяхното концептуализиране и професионализиране, което и позволи и да стане по-късно и участник в разпространението на подхода в страната като обучител в обучения, като автор в разработване на методически материали за прилагане на подхода при различни

групи деца и семейства в риск, като някои са издадени, каквито са два наръчника за учители и родители, други са работни материали. През този период, а и след започване на докторантурата тя продължи и продължава да развива уменията си като обучител, като експерт и консултант по редица дейности, проекти в сферата на работа с хора в риск, на продължаващото обучение на помагачи специалисти.

Яна Станева полага своите изпити по докторски минимуми в предвидените срокове с отлични оценки. Докторантката участва в учебно-преподавателския живот на катедрата, към която е зачислена и провежда семинарни занятия по дисциплините „Методи на социалната работа“, и определени лекции в дисциплината „Социално-педагогическа работа с деца, жертви на насилие“. Обратната връзка от студентите е много положителна, те подчертават интерактивния подход при провеждане на занятията, използването на различни методи на преподаване, както и нейната много задълбочена осведоменост по темите, които е водила, особено по темата за подхода резилианс. Тя успешно се включваше и в научните и изследователски дейности на катедрата като семинари, симпозиуми, кръгли маси заедно с другите докторанти.

В своята изследователска работа г-жа Станева се прояви като последователен, сериозен и отговорен специалист. Изборът на темата е предопределен от познаването на практиката на социална работа в социалните услуги за деца и семейства в риск и от гледната точка на социален работник и от тази на ръководител на услуга. Смятам, че научното проучване и осмисляне на практика, в която изследователят има личен професионален опит е все по-открояващ се подход през последните години, което определено има своя научен и приложен принос и едновременно с това поставя сериозни предизвикателства пред изследователския подход и инструментариум, както и пред цялостната им характеристика като изследователски трудове. Като научен ръководител на Яна Станева определено мога да кажа, че тя извървя по един много успешен начин този път, път на осмислено идентифициране, развиване именно на изследователския, на научния поглед към практиката. Тя действително разви своите компетенции за разбиране, за хипотезиране, за формулиране на научни въпроси, на търсенето на подходи и методи за тяхното изследване, за анализиране, обобщаване на информация, набрана както по теоретичен, така и по емпиричен път. Разбира се все още много ѝ предстои и тя ще продължава да го

извървява, но аз имам убедеността, че е намерила вярната изследователска посока.

Представяне и оценка на дисертационния труд

Актуалността на темата на дисертационния труд е безспорна и от научна и от практическа гледна точка. От научно-изследователска гледна точка темата за насилието и неговите последици върху хората, както и механизмите за справяне с тези последици, като основна тема на резилианс подхода отговарят на потребността от действително изследване на връзки между социално-педагогически интервенции и техните ефекти, от базирано на данни преосмисляне на педагогически и социално-педагогически подходи при хора в риск. Прочуването на ефектите от определени намеси е много съществено от педагогическа гледна точка и много трудно от изследователска, в контекста на високия риск от научно банализиране. В този смисъл търсенето на връзка между вече постигнат позитивен резултат в човешката/личностната промяна при хора преживели тежки травматични събития и спецификата на професионалната психопедагогическа намеса имат сериозна познавателна стойност.

От гледна точка на потребностите на практиката, дисертационното изследване отговоря на нуждите от повече познание, повече концепция когато се обсъждат политики, подходи, подготовка на специалисти, професионални профили и стандарти за професии, които ще работят с последици от насилие, малтретиране, изоставяне и пр, което е важно за социално-педагогическата и социална работа с деца и хора в риск. Практиката на хора в социален риск все повече поставя потребности от висока подготовка и професионализиране на работата на специалистите в социалните услуги, в системата за закрила и социална подкрепа и в този смисъл това изследване има своята практическа актуалност.

Теоретичният анализ, представен в първа и втора глава на дисертационния труд, основан на 144 научни източници на български, руски, и над две трети от тях на френски и английски езици, не само удовлетворява необходимостта от познаване и преглед на водещите постижения в областта, но беше изцяло подчинен на целите и задачите на изследването, и успешно стана основа за собствената й емпирична изследователска работа. На практика анализът вървеше в няколко посоки, първата от които е за схващанията за резилианса като естествен човешки

феномен, за факторите които го определят като характеристика на човешкото развитие след преживяна травма. Обхватът на проучването на резиланса удовлетворява изцяло изискванията за дисертационен труд, доколкото обхваща ключови и актуални изследвания, които са представени коректно и смислено. Изведената от теоретичния анализ система от критерии, стана основа за емпиричното изследване. Другата посока на теоретичен анализ е изследването на разбиранята и основните тези на резиланса като подход, който професионалистите могат да ползват в своята работа, който анализ позволява да се изведат основните изследователски предположения за връзката между помагането и резиланса при хората. На трето място, чрез един много успешен според мен, теоретичен анализ на социално-педагогическото помагане, авторката достига до специфичните компетенции, които един професионалист трябва да има за да подкрепя резиланса у своите клиенти.

Сърцевината на емпиричното изследване, а именно дълбочинните интервюта с родители, за които можем да приемем, че са преживели резиланс и съдържателният анализ на тези интервюта по същество е качествено, ретроспективно изследване, което изцяло съответства на разбирането на резиланс подхода, като подход, основан на реалния житейски опит на хората. Емпиричното изследване е доста прецизно проведено и като последователност на етапите и съставляващите ги методи от една страна и, от друга като вътрешна смислова обвързаност на задачите и резултатите от отделните методи. Първият анализ на изследваната група родители по определените от теоретичния анализ критерии, позволява нейното валидиране като група на хора, преживели резиланс, което пък е сериозно основание да гледаме на резултатите от тяхното разбиране за това, какво им е помогнало, като най-малко заслужаващи размисъл. Смятам, че резултати от използването на този инструментариум могат да бъде ползвани при други подобни изследвания съвсем успешно, например резултатите от съдържателния анализ на интервютата с родителите, които са преживели резиланс.

Изследването на помагащите специалисти, за да се види връзката между разбирането на ползвателите на социални услуги за това какво им помага и разбирането на професионалистите също е интересно и е проведено по разработена от дисертантката анкетна карта, рефериращата към резултатите от изследването на родителите. То показва, че професионалистите, работещи в

социалните услуги за превенция на изоставянето имат компетенции да разбират своите клиенти, да отговарят на техните потребности, да изграждат отношение, което стимулира резилианса, като едновременно с това тези резултати трябва да се интерпретират в контекста на експертността на тези помагачи специалисти, която е различна от тази в публичната система за закрила.

Определено смятам, че изследването и изводите от него дават възможност за по-обхватни и най-вече по специфични препоръки към практиката, отколкото формулираните в дисертацията.

Смятам, че приносите са формулирани коректно и удовлетворяват изискванията за дисертационен труд.

Яна Станева има шест публикации по темата, като от тях е важно да бъдат отбелязани една статия в научно списание, два доклада на международни научни конференции, като едната е изцяло посветена на изследвания в областта на резилианса. Представените на тази конференция резултати от изследването бяха посрещнати с голям интерес.

Трябва да отбележа и факта, че статията „Станева, Я., Критерии за резилианс при родители в риск от раздяла с децата им (изследване на случай), сп. Педагогика, книга 7, София, 2017, е привлякла вниманието на електронно списание Education Journal, <http://www.educationjournal.net/submission> и преди седмица тя получи покана от Редакционното бюро на списанието да се присъедини към него като рецензент. Смятам, че тези публикации са изцяло по темата и отразяват собствената изследователска работа по един много удовлетворяващ начин.

В ЗАКЛЮЧЕНИЕ оценката ми за дисертационния труд, автореферата и научните публикации на докторанта е **ПОЛОЖИТЕЛНА**, постигнатите резултати, формулираните приноси ми дават основание да предложа пред Научното жури, на докторанта Яна Станева да бъде присъдена образователна и научна степен „доктор” на СУ „Св. Кл. Охридски“.

15. 05..2018г.

проф. Нели Петрова-Димитрова